

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 6

Fredag den 10. Maj 1946

5. AARGANG

Warszawa.

Genopbygning

Af Læge PAUL THYGESEN

Ordet, som hviskes og vræles og stønnes og doceres i Europa.

Ordet, der er blevet Argument, Frase, Motto, Krav, Partiprogram, Utopi, Halmstraa — Skuffelsens Følgesvend — Underets Surrogat — Underet, som udeblev, da Krigen var forbi.

Ordet, der usynligt svæver blandt Murekulisserne i Warszawa, London, Stalingrad og Berlin eller stønnes under Tons af Murbrokker og Jernbeton.

Ekkoet af den brændte Jords Politik. Konsekvensen af 6 Aars Bombenætter.

Ordet, som Defaitisten trækker paa Skuldrene af — hvad kan det nytte? — Fredspolitikken falleret! —

Ordet uden Magt over Europas gamle og trætte og desillusionerede, som byggede op efter forrige Krig.

Valgkandidatens Frase.

De unges Fanfare.

Et Ord, tungt af Realiteter, men fnuglet og dejligt at spille Bold med, naar man er begrebsforkvaklet efter 6 Aar, hvor Ordets polære Modsætning var Maalet, og Sabotage af alt produktivt en Dyd i 14 af Europas Lande.

Genopbygning — et Begreb, der har antaget gigantiske Dimensioner, fordi Destruktionen effektueredes af Specialister.

Genopbygning — et Krav, der skal opfyldes af Mennesker, der lever af 700 til 1000 Kalorier om Dagen.

Jeg tror, at det er relativt faa herhjemme, der virkelig har fattet Europas Genopbygnings Problemer, kun faa, der har fornemmet dem.

Vi læser Aviser, vi ser, at Ernærings-situationen i andre Lande er katastrofal, vi ser Billeder af Ruiner — men Foto-

INDHOLD

Genopbygning	1
Vestmagterne og Norden i 1940 ..	3
Strejker og Ulovligheder	5
Leder: En Svagthed	6
Hvis Kleopatras Næse —	6
Om Frihedsraadets Problemer og Beslutninger	7
Det nordiske Menneske og Ger- maneren	8
Breve til F. D.	12
F. D.s Kronik: Litteratur	14
Udenrigs-Kronik	15
Fisk	15

grafier og Statistik bløder ikke. En Detalje maa opleves — i Sjælen eller paa Kroppen — for kun det oplevede bider sig fast i Bevidstheden.

Det er kun faa, der erkender alene med den corticale Del af Hjernen. Vi kommer ikke uden om Følelsen. Problemerne har ogsaa — de af Koestler lancerede — thalamiske Rødder; og hos de fleste af os dominerer de.

Den, der har staaet over for sit Hjem som en endnu rygende Dynge Murbrokker, den, der har sultet og set andre dø af Sult, han har erfaret og fornemmet, at noget er galt, han har Forudsætningerne for at begynde at beskæftige sig med og prøve at vurdere det gales Omfang.

Individerne maa aandeligt rekonstrueres.

Jeg vil forsøge at tegne et Billede af Genopbygningens Problemer i Polen paa Basis af Selvsyn, Notater og mere officielle Materialer.

Og det kommer os ved! Hver Mulighed, der ikke udnyttes, hver ny Metode, der prøves i Genopbygningens Tjeneste, hvert Menneske, der dør af Sult, kommer os ved.

Jeg gør mig ingen Illusioner om, at Billedet skal blive fuldstændigt, men haaber dog, at der kommer — et Billede ud af det.

Maaske vil det være hensigtsmæssigt groft at inddele Genopbygningen i 3 primære Kategorier:

- 1) Aandelig Genopbygning.
- 2) Organisk Genopbygning.
- 3) Uorganisk — materiel Genopbygning.

Disse Grupper kan holdes adskilte, og inden for dem kan alle Genopbygningens Enkeltfænomener placeres; blot maa man gøre sig klart, at Opbygning inden for hver enkelt af Grupperne er en Forudsætning for Resultat inden for hver af de andre Grupper.

Man kan ikke gøre sig Haab om at faa et af Krigen og den tyske Besættelse aandeligt nedbrudt og demoraliseret Individ til at yde det nødvendige haarde Arbejde i en Kulmine eller rydde op i en Ruinhob. Individerne maa rekonstrueres saa vidt i aandelig Henseende, at de forstaar og føler, at dette Arbejde er nødvendigt, — og Forudsætningen for aandelig Aktivitet er erfaringsmæssigt et vist Minimum af Fødetilbud. En Betingelse for Succes i den Henseende er igen, at der findes saa meget Kul disponibelt, at Føden kan transporteres fra Landdistrikt til Kuldistrikt og Ruinby.

Altsaa en circulus vitiosus, som kun kan brydes ved samtidig Indsats inden for hvert af de 3 Genopbygningsomraader.

Reelle Tab — Muligheder for Gevinst.

Forsøger man at vurdere Polens Genopbygningsmuligheder, maa man først betragte de almindelige Forudsætninger og Landets øjeblikkelige Status, sammenlignet med Status før Krigen.

I alt har Landet mistet 77.000 Kvadratkilometer ved Grænseforskydningerne.

Inden for det nuværende Omraade er der et Befolkningstab paa ca. 10 Mill. Mennesker. 7 Mill. er dræbt under den tyske Besættelse — ved Krigshandlinger, af Sult, ved Henrettelser og i Koncentrationslejre. Det øvrige Befolkningstab skyldes de oprindelige tyske Indbyggere.

som har forladt Polens nye Vestomraader eller skal forlade dem i Overensstemmelse med Potsdam-Resolutionen.

Landet har mistet vigtige Hvedearealer mod Øst, har til Gengæld vendt vigtige Landbrugsomraader mod Vest, Omraader, som før Krigen var mere intensivt udnyttede end det gennemsnitlige polske Landbrug. Imidlertid er netop inden for disse Omraader store Dele ødelagt.

I de nye Omraader har Polen faaet 26 nye Kulminer, som, hvis Ydelsen bringes op til det normale, vil forøge Polens Kulproduktion med 80 pCt.

Til Gengæld er 80 pCt. af Oliekilderne afstaaet til Rusland.

Den vigtigste Faktor, som i første Omgang stiller sig i Vejen for Normaliseringen af Polens Genopbygningsbetingelser i det hele taget, er Manglen paa Transportmuligheder.

Vejene er i en elendig Forfatning, efter at Krigen er gaaet frem og tilbage over Landet. Den samlede Brolængde er halveret. 4000 km af Jernbanenettet er endnu fuldstændig ufarbart. Antallet af Lokomotiver er halveret, det øvrige Jernbanemateriel reduceret til en $\frac{1}{3}$. I 1939 fandtes 32.000 Automobiler, nu 5.500 efterladt af Okkupanterne i en elendig Forfatning. Telefonnettet er ødelagt med 80 pCt.

Der er ved Grænseflytningerne skabt en større Adgang til Østersøen ved Indlemmelsen af Havnebyerne Gdansk, Gdynia og Stettin — nu: Szczecin, men det ødelagte Trafiknet og de bombede Havne betyder, at Polen trods disse Nyerhvervelser kun er i Stand til at naa op paa 60 pCt. af sin tidligere oversøiske Handel.

Der foreligger med andre Ord en Række reelle Tab samt en Række *Muligheder* for Gevinst.

Mangel paa Mennesker og Mangel paa Maskiner.

Ved Grænseforandringerne er der sket en Forskydning af hele Landet mod Vest med Flytning af Millioner af Mennesker, en Folkeflytning, som ikke er afsluttet

(fortsættes Side 11)

Frit Danmark

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTØR:

Kate Fleron

(ansvarlig overfor Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen.
Sekretær: Ingeniør Jørgen Poulsen

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

HOVEDLEDELSE:

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.
Chr. Christiansen,
Fagl.form., M. F. Aarhus
Per Federspiel,
Minister
Kate Fleron,
Redaktør
Mogens Fog,
Professor, M. F.
Niels Foged,
Lektor, Odense
Børge Houmann,
Redaktør, M. F.

Ingeborg Højll,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tandlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Teit Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Halldan Lefèvre,
Reserve læge, Dr. med.

Gelius Lund,
Rigsdagsstenograf

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
Cand. jur., M. F.

H. C. Nielsen,
Tømmerhandler, Odense

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Waldemar Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning bliver udsendt. Løssalgpris: 30 Øre

VESTMAGTERNE OG NORDEN I 1940

— nogle spændende Perspektiver af A. RASTEN

I et Foredrag for Oslos Studenter har den for sine uortodokse Synspunkter kendte Nordmand Overlæge Scharffenberg givet ny Aktualitet til det ofte løst strejfedes Spørgsmaal om de allierede Vestmagters Operationsplaner i Norden i 1939 og 40. Overlæge Scharffenberg, hvis Foredrag i Parantes bemærket blev modtaget med stærkt Bifald af de norske Studenter, forlangte, at der skulde tilvejebringes fuld Klarhed over de paa-staaede britiske og franske Invasionsplaner mod Norge i 1940. Disse Planer, hævder Scharffenberg, var baseret paa den saakaldte Stratforce-Plan, ifølge hvilken den britiske Regering i Forstaaelse med den franske og efter kraftige Paa-trykninger fra Frankrigs politiske og militære Ledelse den 28. Marts 1940 besluttede at iværksætte en Aktion mod Norge.

Overlæge Scharffenberg har uddybet sine Bemærkninger i en Udtalelse til »Aftenposten«, og særlig interessant er følgende to Punkter i dette Interview:

Invasion paa Stavangerhalvøen?

»General Laake, som dengang var kommanderende General, meddelte mig i en Samtale den 15. Marts 1940, at han havde ventet en Invasion paa Stavanger-Halvøen og derfor foreslaaet Mobilisering af Tropperne i dette Omraade.

Videre er det fra absolut tilforladelig norsk Side blevet fortalt mig, at en engelsk Officer i Gudbrandsdalen har berettet, at han havde været om Bord paa et af de Fartøjer, som skulde okkupere Norge.

Den Hjælp, der senere sendtes til Norge, bestod sandsynligvis for en stor Del af den Styrke, der var trukket sammen til den planlagte Invasion.«

Overlæge Scharffenbergs Bevæggrunde til Kravet om Klarhed over Vestmagternes Operationsplaner i Norden er, fremgaar det af hans supplerende Bemærkninger, Ønsket om objektiv Belysning af de historiske Hændelser i Norden i 1939—40. Derfor forlanger han, at de hemmelige engelske og franske Dokumenter offentliggøres allerede nu i Stedet for om 25 eller 50 Aar.

Imidlertid er der allerede før Scharffenbergs bemærkelsesværdige Udtalelser fremkommet ret detaljerede Bekræftelser paa »Paastandene« om de britisk-fran-

ske Aktionsplaner i Norden. Det er dels i Form af en i Frankrig paa Forlaget Berger Levrault udkommet Redegørelse for det franske Hovedkvarters Virksomhed fra Krigsudbruddet i 1939 til 20. Maj 1940 (Forfatter Jacques Minart) og dels i Form af fhv. Ministerpræsident Paul Reynauds meget aabenhjertige og meget interessante Erindringer, som allerede forrige Sommer kunde læses i flere skandinaviske Blade. Disse to Fremstillinger behandler det skandinaviske Problem fra et allieret Synspunkt, og de supplerer og bekræfter hinanden i saa mange afgørende Detaljer, at man allerede nu kan uddrage Hovedlinjerne og vigtige Enkeltheder i Vestmagternes skandinaviske Planer lige fra Krigsudbruddet.

Ønske om Kontrol over Malmlejerne.

Man skal tilbage til den finske Vinterkrig for at finde Udgangspunktet for Vestmagternes Interventionsplaner i Norden. Man bør endvidere erindre sig den dengang raadende almindelige Opfattelse af den tysk-russiske Ikke-Angrebs- og Handelsaftale af 22. August 1939. Det var jo som bekendt heller ikke dengang ualmindeligt at sætte Lighedstegn mellem det kommunistiske Sovjetrusland og det nazistiske Tyskland. Da Sovjetunionen den 18. December 1939 blev udstødt af Folkeforbundet, rettede dette samtidig

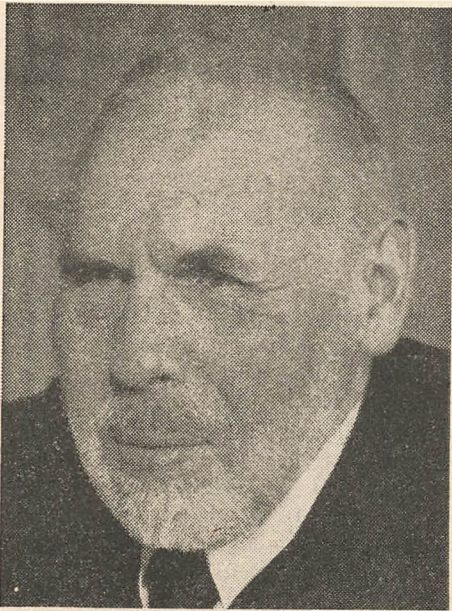
en Appel til alle Medlemsstater om at yde Finland al den materielle og humanitære Hjælp, som de var i Stand til at give. Det var imidlertid ikke saa meget Finnernes blaa Øjne, som Vestmagternes Ønske om at forebygge et nyt tysk-russisk Fremstød, der fik England og specielt Frankrig til at overveje en væbnet Intervention i Finland. »Det var et meget farligt Foretagende«, skriver Reynaud. »Vi havde nok at gøre med at bekæmpe Tyskland — det vilde være katastrofalt ogsaa at faa Rusland imod os. Men den velsignede Formel om Ikke-Intervention tillader mange Ting at ske. Det vilde være en stor Fordel at opnaa, hvis vore Hjælpetropper til Finland, naar de blev sendt over Sverige og Norge, ved samme Lejlighed kunde tage Kontrollen over Malmlejerne!«

Fransk-engelsk Landsætning i de norske Havne.

Allerede 19. December 1939 fremsatte Daladier i det øverste britisk-franske Krigsraad en Plan om militær Hjælp til Finland. England var tilbageholdende og vilde kun gaa med til at forsyne Finland med Vaaben. Ikke desto mindre gav Daladier Ordre til at udstyre en særlig Division med et finsk Felttog for Øje. Audet-Divisionen oprettedes. Man var fra fransk Side klar over Nødvendigheden af at uddanne en Elitehær, som var i

2. Pinsedag gik franske Fremmedlegionærer i Land i Bjeikuit efter et voldsomt Bombardement.

Overlæge Johan Scharffenberg.

Stand til at kæmpe i Polaregnene. De første franske Planer gik ud paa en Landstigning i Petsamo i Forbindelse med en Okkupation af Havne og Flyvepladser paa den norske Vestkyst, hvorfra Operationen senere kunde udstrækkes til de svenske Malmgruber i Gällivare. Det sluttelige Maal var at aabne en Forbindelse for de allierede mellem Narvik og Luleå. England synes efterhaanden at være blevet vundet for denne Plan, hvis Realisation imidlertid krævede en kæmpemæssig Transportorganisation og omfattende Havneanlæg i Petsamo, af hvilke Dele intet fandtes. Petsamo-Planen blev derfor opgivet, og man besluttede sig i Stedet for en Landsætning i de norske Havne med efterfølgende Gennemmarch via Sverige til Finland.

Den endelige Beslutning herom blev truffet af det øverste allierede Krigsraad den 5. Februar 1940. Her blev der ligeledes taget Bestemmelse om Størrelsen af den planlagte Ekspeditionsstyrke. Den skulde bestaa af to britiske Divisioner samt henvend en fransk Alpejægerdivision og en polsk Brigade.

Englænderne bliver betænkelige.

En formel Anmodning til Vestmagterne om Hjælp i Form af Tropper forelaa allerede fra det finske Hovedkvarter i Midten af Januar. I Anmodningen begæredes en Styrke paa 30.000 Mand, som skulde være parat til at sættes ind i Finland efter Tøbruddet i Maj. I Slutningen af Februar blev Finland informeret om Afsendelsen af det allierede Ekspeditionskorps. Imidlertid var Sveriges og Norges ubestridte Neutralitetsvilje en efterhaanden mere virksom Hindring for Gennemførelsen af den fransk-engliske Plan. Frankrig krævede ganske vist med stigende Energi, at Hensynet til de to Lan-

des Neutralitet burde vige, men i det engelske Hovedkvarter veg man tilbage for et saadant Neutralitetsbrud. Efter Samraad med det finske Hovedkvarter enedes man om et Kompromis: Finland skulde paany øve Paatrykninger paa Sverige og Norge for at opnaa disses Tilladelse til Gennemmarch af den allierede Ekspeditionsstyrke, og senest 5. Marts skulde, ifald Sverige og Norge ikke gav efter, Finland rette en offentlig Appel til England og Frankrig om Hjælp, hvorefter Planen automatisk skulde sættes i Gang.

— Hvis Sverige og Norge afslaar, sagde Daladier, vil vi være nødt til at ignorere det og udføre Operationen alligevel.

Fransk Bitterhed — finsk Mistanke.

Den 7. Februar var imidlertid den russiske Offensiv paany kommet i Gang paa det karelske Næs. Det finske Forsvar ved Summa brød sammen. Den 5. Marts, den Dag Finland skulde fremsætte sin Anmodning om Hjælp, erklærede Helsingfors, at man var nødsaget til at udskyde denne Anmodning. Den 13. Marts undertegnede Finland Moskvafreden.

Den franske Forfatter lægger Ansvaret for Moskvafreden paa Paris og London og retter bitre Bebrejdelser mod Norge og specielt Sverige samt mod England, fordi dette længst muligt af moralske Grunde undveg at slutte sig til det franske Standpunkt. Naar Finland i sidste Øjeblik veg tilbage, finder Forfatteren dog, at dette kan skyldes finsk Mistanke om, at de allierede først og fremmest vilde sikre sig Sveriges Jernmalm, og at kun Mindsteparten af Ekspeditionsstyrken vilde naa frem til Finland og være ude af Stand til at forhale, endsiges forhindre det finske Nederlag.

Planerne genoptages.

Gennem Moskvafreden bortfaldt det mest iøjnefaldende Motiv for en allieret Aktion mod Skandinavien, men det dybereliggende Motiv, Standsningen af Malmleverancerne til Tyskland, eksisterede stadig. Den 28. Marts toges Spørgsmaalet om en skandinavisk Aktion op igen af de allieredes Hovedkvarter. Paa dette Tidspunkt var de to britiske Divisioner, hvoraf syv Bataljoner efter den finske Begæring om Hjælp skulde have besat Stavanger, Bergen og Trondheim, ikke længer for Haanden, men stationeret i Frankrig, og den franske Audet-Division laa 900 Kilometer fra sit Afskibningssted.

Imidlertid besluttedes det paa de allieredes øverste Krigsraads Møde i London 28. Marts snarest muligt at gennemføre den oprindelige Operationsplan mod de norske Havne. Forinden skulde den franske og den britiske Regering paany henvende sig til Regeringerne i Oslo og Stockholm. Noter skulde afle-

veres her den 1. April. Samtidig besluttede man at minere de norske Farvande 5. April. Denne Forholdsregel blev dog udsat nogle Dage og blev som bekendt officielt notificeret den 8. April. Flyveoperationer skulde indledes den 15. April, bl. a. mod Malmtrafikken fra Luleå, og endelig vedtoges det at okkupere Narvik paa et Tidspunkt, der senere skulde bestemmes. I Dagene efter Londonmødet anmodede Gamelin indtrængende om snarest muligt at fastsætte dette Tidspunkt. Franske Tropper var rede til at gaa ombord paa Troppetransportskibene. Den britiske Generalstab svarede, at en første Afdeling skulde kunne afgaa 5. April og en anden 12. April. Om Eftermiddagen den 5. April meddelte Britterne General Gamelin, at den første Afskibning først kunde ske 8. April med Udlastning i Narvik 16. April. Den franske Alpejægerbrigade, der havde været startklar 5. Marts i Forventning om den finske Begæring, fik den 7. April Ordre om at forflytte sig til Brest, hvor den skulde udskibes Dagen efter.

Scharffenberg har tilsyneladende Ret i, at de Tropper, som kom Norge til Hjælp efter den tyske Invasion, i hvert Fald delvis var de samme, som skulde have været anvendt til en Vestmagts-Aktion mod Norge.

Den britiske Flaade paa Vej den 7. April.

Den 7. April forlod den britiske Flaade, forstærket med franske Enheder, sine Baser og satte Kursen mod Sydnorge, aabenbart for at møde tyske Søstridskræfter, der søgte ud gennem Skagerak. Den følgende Dag indløb Efterretninger om, at et stort Antal tyske Krigsskibe og Transportfartøjer var paa Vej nord ud gennem Storebælt og Kattegat, og at motoriserede Kolonner rullede gennem Slesvig-Holsten mod den danske Grænse ...

Og 10. April erklærede den nys tiltraadte Ministerpræsident Reynaud: »Den Kamp, som er begyndt, og hvis Udfald kan afgøre hele Krigen, er Kampen om Jernet...«

Sluttelig kan man jo saa fabulere over, hvad der vilde være sket, hvis! Men her kan det være tilstrækkeligt at sige med Scharffenberg, at der aabner sig fantastiske Perspektiver. A. Rasten.

Vi henviser til den ene af de ledende Artikler paa Side 6: Ilvis Cleopatras Næse.

Er De Abonnent? Undgaa Standsning i FRIT DANMARK — husk at betale Abonnementet.

Er De Løssalgskøber? Vær sikker paa at faa Bladet hver Uge — tegn Abonnement fra Kvartalets Begyndelse. Pris pr. Kvartal Kr. 3,30.

STREJKER OG ULOVLIGHEDER

Afsluttende Svar fra Folketingsmand Hans Hedtoft

I sit sidste Indlæg om Strejker og Ulovligheder søger Hr. Georg Moltved uden større Held at bakke sig ud af de af ham selv rejste Problemer.

I Hr. G. M.'s første Indlæg fik vi at vide, at Begrebet ulovlige Strejker faktisk var et fikseret Begreb, at »Folkestrejkerne« var et Udtryk for »Gadens Parlament«'s vaagne Forsvar for Demokratiet, og at mine Udtalelser mod de ulovlige Strejker var dikteret af Nervøsitet paa Grund af »demokratiske Aktioner«, mens jeg i »billig Glemsomhed« skulde have overset nogle tidligere Strejker.

Efter mit Svar herpaa (»Frit Danmark« 45/1946) faar vi nu at vide, at G. M. saamænd kun »mente, at Ordet Ulovlighed burde anvendes overfor Handlinger, der var forbudt ifølge Lov«, hvorefter der konkluderes, »at Retten til at strejke har alle«.

Saa let kan Hr. G. M. altsaa klare Strejkeproblemet. For Folk, der føler et Ansvar for den demokratiske Udvikling i vort Land, er det imidlertid vigtigere at holde sig for Øje, at Domstolene har skabt en Praksis, der tilfælder følgende Definition: En Strejke er ulovlig, naar den er iværksat mod gældende Aftaler: Overenskomster, Kontrakter, mundtlige Aftaler o. l., og det enten Aarsagen til Strejken findes udenfor eller indenfor den Virksomhed, hvor Strejken er iværksat.

Forøvrigt er ingen — heller ikke Hr. G. M. — i Tvivl om, hvad der menes, naar Ordet »ulovlig« anvendes i Forbindelse med Strejke. Hvorfor saa denne Spidsfindighed, hvis Hensigten da ikke enten er at forvirre Folks Begreber, eller der »kun« er søgt en »passende« Overgang til Artiklens egentlige Hensigt: Fremhævelse af »Folkestrejken« i Anledning af Klagenberg-Sagen som et Udtryk for »Gadens Parlament«'s vaagne Forsvar for Demokratiet.

Imidlertid har G. M. i sit sidste Indlæg ladet dette Hovedmotiv falde. Formentlig fordi G. M. er blevet opmærksom paa, at dette Udtryk for »Gadens Parlament« ikke svarede til

G. M.'s egne Krav til en »demokratisk Aktion«, nemlig »i fuld Offentlighed«.

M. H. t. Generalstrejketruslen i 1920 skal jeg bemærke, at jeg ikke har skrevet, at Venstre og Konservative stod bag Strejketruslen, men derimod, at Truslen var fremsat for at søge bevaret »den Form for politisk Liv i Danmark, som hele Befolkningen igennem Aartier havde kæmpet for at sikre sig«.

Jeg skal iøvrigt helt overlade til Venstre og Konservative at tage Stilling til, om de er tjent med, at G. M.'s Ord kan forstaas, som om de to Partiers Stilling til Situationen i 1920 var et Udtryk for, at de ikke havde kæmpet for eller ønskede bevaret Folketingsparlamentarismen.

Hr. G. M. kan ikke lide, at det skal overlades til Arbejderbevægelsens ansvarlige Instanser at bestemme, naar Strejkevaabnet skal anvendes.

Det er der flere end ham, der ikke kan, men det er nu nok det bedste alligevel — for Demokratiet.

Niels Ebbesen og Julius Bomholt

(Meget Irit efter Grundtvig).

*Dansken var tredløs
i Skov og paa Hede.
Herrer vi havde
af Himmelens Vrede,
da Tyskerne hæraged i Danmark.*

*Rigsdagens Medlemmer
jubled saa glade,
dem var det nemlig
personligt, der havde
smidt Tyskerne helt ud af Danmark.*

*Da de saa smukt
havde Fjenden besejret,
de med »Niels Ebbesen«
Aarsdagen fejred
for Tyskernes Udmarch af Danmark.*

*Bomholt, der lædede
den kullede Greve,
stod i Parkettet
og udbragte Leve
for Niels og sig selv og for Danmark.*

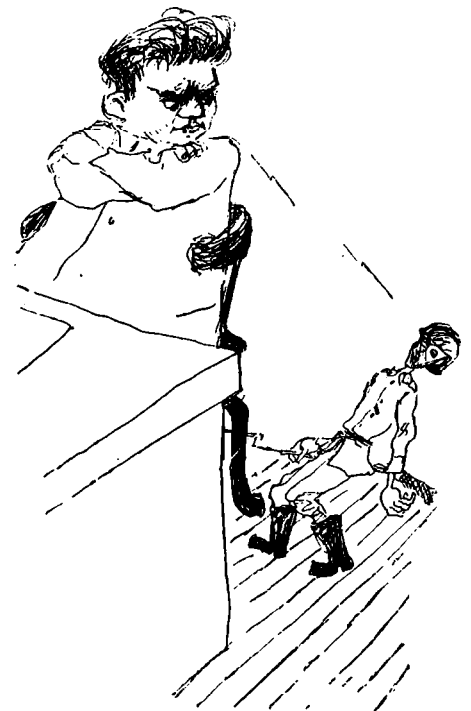
For at »bevise«, at det ikke er saa godt med Arbejderbevægelsens Ledere, faar vi en Sammenstilling af »Scave-nius«' »svigtende Lydighed overfor de »ansvarlige« politiske og faglige Ledere« under Besættelsen, der sammenlignes med Tiden efter.

Lignende Sammenstillinger er set og hørt før. De laves gerne, naar saglige Argumenter ikke slaar til, eller naar »Modstanderen« skal omgives med et misliebigt Skær, men de virker ikke efter Hensigten. Dertil er Folks Dømmekraft og Viden om de faktiske Forhold for god.

Lad mig iøvrigt sige, at jeg opfatter ikke den relative Ro, der har været om Strejkespørgsmaalet siden »Folkestrejken« omkring Klagenberg-Sagen som et Udtryk for »svigtende Lydighed«. Lige saa lidt som jeg kan opfatte Kommunevalgets Resultat som et Udtryk for »Mytteri mod Generalerne«.

Det er en Ønskedrøm, naar man tror, at det med varig Virkning kan lykkes at drive en Kile ind mellem Ledere og »Menige« i dansk Arbejderbevægelse. Forsøg har været gjort før, men uden Resultat. Hr. G. M.'s Forsøg vil ogsaa vise sig uden Virkning.

Hans Hedtoft.

*Kappes nu alle
Smaafugle i Lunden.
Nu er til Selvros
og Selvglade Stunden,
for Rigsdagen reddede Danmark.*

EN SVAGHED

Arbejdskampen har kastet sin Skygge ind over det danske Samfund, en Skygge, der er saa bred og mægtig, at den rammer os allesammen. Det er, som om Fællesfølelsen paa godt og ondt, der var saa stærk under Besættelsen, har stadig Tag i os — lyder det paradoksalt i en Situation, hvor netop to Parter strides? Maaske, men det er rigtigt alligevel, forsaavidt som ingen — heller ikke de, der undgaar at være implicerede i Strejken eller dens Følger — føler det, der foregaar som noget uvedkommende. Menigmands Diskussion om Strejken er i langt mindre Grad præget af Partitagen end af almindelige Betragtninger om den Skade og ulykkelige Forsinkelse for Samfundets Genrejsning, som Arbejdsstandsningerne betyder.

Paa Befrielsesdagen festede vi, og der blev talt mange smukke Ord — det gjorde der derimod ikke fire Dage tidligere, da det var første Maj. Bitterhed, Haan og Trusler svirrede fra Politikernes Talerstole ud i den silende Regn. Det lød gammelkendt — og trist. Skulde man tro de ærede Talere, var vor politiske Situation — den være anskuet under den ene eller den anden Synsvinkel — helt til Rotterne. Nu er det som bekendt svært at opnaa Enighed om, hvad der bør betragtes som Tab og hvad som Vinding i det store politiske Regnestykke, men man tør efterhaanden drage den Slutning, at det indenfor alle Partier beklages, at den siddende Regering er en Mindretalsregering.

Havde vi i Dag f. Eks. haft en Samlingsregering, hvor man maatte gaa ud fra, at alle Befolkningslag fik deres Interesser varetaget, kunde man paa en sundere og mere betrygget Maade have prøvet Kræfter og antagelig hurtigere være naaet frem til en Løsning.

Som det nu former sig, føler Regeringen sig hæmmet overfor de stridende Parter, der samtidig er mistænksomme og uden Tillid.

I en Situation som den, der har plaget og sinket os i dette Foraar, er det klart, at en Regering med et solidt Flertal bag sig, eller en Samlingsregering havde haft de oplagte Chancer for at bilægge Stridighederne, som vor nuværende Regering mangler.

Hvis Kleopatras Næse...

I Red. Rastens Artikel andetsteds i Bladet omtales Vestmagternes Planer om militære Operationer mod Skandinavien, begge Gange med det Hovedformaal at afskære Tyskland fra den svenske Jernmalm. Første Gang var i Forbindelse med en paatænkt Støtte til Finland under Vinterkrigen og anden Gang var i Tiden mellem den finsk-russiske Fred den 12. Marts 1940 og den 9. April. Samtidig havde Tyskerne som bekendt Planer om at bemægtige sig Skandinavien baade for at sikre Malmen og for at forlænge sin Angrebsfront.

Tyskerne kom først, saaledes som det ogsaa vil være dette Blads Læsere bekendt. Hvilke Konklusioner skal man nu drage heraf, og hvilke Hypoteser kan man blive fristet til at svømme ud i, naar Enkelthederne om Vestmagternes Planer kommer frem for Folk i Norge og Danmark?

Naar Tyskerne kom først var en af Grundene, at deres Krigsapparat og Krigskunst dengang var saa uendelig meget smartere end Vestmagternes. Det var, som man kort efter skulde se, endda saa meget smartere, at det vilde have været skæbnesvangert, hvis Vestmagterne skulde have vundet den første Runde, fordi Tyskland havde taget Kampen op over en skandinavisk Slagmark og derefter højst sandsynligt havde vundet denne Kamp. Og hvad mange vilde anse for værre end dette er, at den nordiske Holdning til Striden, saaledes som den politiske Mentalitet dengang var, ikke vilde være blevet saa entydig, da Angrebet jo da vilde være kommet fra Vestmagterne. Mere afgørende end denne Hypotese er det imidlertid, at en lige saa vigtig Grund til Resultatet af det formentlige Kapløb om Skandinavien, var Vestmagternes Tøven. Og denne Tøven skyldtes igen moralske Hæmninger. I første Omgang — under den finske Vinterkrig — veg de tilbage, fordi Sverige og Norge nægtede Gennemmarchret, og i anden Omgang vovede de sig ikke længere ud i Krænkelse end med Droptingen af nogle Miner i Vandet udenfor den skandinaviske Strandkant. Tilmed havde de i Forvejen givet efter for gamle Riddertraditioner ved i Forvejen i Noter til Norge og Sverige at fortælle, at nu gik det ikke ret meget længere, og nu maatte Skandinavien finde ud af, hvor deres sande Interesser laa i denne Krig. *At bebrejde Vestmagterne disse moralske Hæmninger er selvmodsigende,*

for selve det at de havde dem, og Tyskland ikke havde dem, hører uadskilleligt sammen med de dybeste Aarsager til vor egen moralske Standpunkttagen i Krigen.

Hvis vi da i vor tilbageskuende Fabuleren giver Afkald paa Kritik af Vestmagternes Tøven og vender os til os selv og siger, at vi i Betragtning af Vestmagternes militære Beredvillighed dengang burde have fritaget dem for de moralske Hæmninger ved ikke at have været neutrale, men i Stedet have sagt: Vore Hjerter og Interesser er med jer, kom frit frem — ja, saa bliver det straks mere indviklet.

Det bliver i Parentes bemærket mindre indviklet for Danmark end for Norge, da vi ikke var inkluderet i de vestlige Aktionsplaner, og derfor alligevel var kommet til at staa overfor Tyskland paa lignende Maade. Men for Norge altsaa, og for Sverige?

Hvis Norge og Sverige under den finske Vinterkrig havde givet Vestmagterne Gennemmarchret, saa var disse muligvis kommet i Krig med Rusland. I Betragtning af at Rusland næste Aar blev deres Allierede og som saadan en ganske vigtig Faktor ved Nedkæmpelsen af Tyskland, saa gennemises man paa dette Punkt i sin tilbageskuende Fabuleringen af et næsten paralyserende Gys over de Perspektiver, der da vilde aabne sig. Naturligvis var det ikke for at forebygge en Krig mellem Rusland og Vestmagterne, at Sverige-Norge dengang svarede som de gjorde, men alligevel...

I anden Omgang — da Vestmagterne efter Finlands Fred og før den 9. April forsøgte at overbevise Skandinavien om de fælles Interesser — laa Problemet forsaavidt enklere. Man fastholdt ogsaa da Neutraliteten, og det lykkedes for Sverige. Den paafølgende Afsløring af Vestmagternes svage militære Resourcer retfærdiggjorde Holdningen, men dette kunde man forsaavidt ikke vide dengang, og det er paa dette Punkt, at de indhøstede Erfaringer — deriblandt Oplysningerne om Vestmagternes Operationsplaner i 1940 — giver Anledning til Overvejelser om Neutralitetspolitikens Fortsættelse i Fremtiden og under alle Forhold. Den gør det, fordi denne Politik ikke dengang lykkedes for Danmark og Norge, og fordi Norge maaske havde haft Mulighed for at lade den britiske Flaade være først paa Pletten.

Om Frihedsraadets Problemer og Beslutninger

Af fhv. Trafikminister, Folketingsmand Alfred Jensen.

Vi regnede Diskussionen om 5. Maj for afsluttet med Mogens Fogs Svar i F.D. Nr. 4 — men nedenstaaende sene Indlæg fra en af det kommunistiske Partis fremstaaende Mænd, Alfred Jensen, Medlem af Frihedsraadet, er af saa stor — baade historisk og aktuel — Interesse, at vi ikke ønsker at forholde Bladets Læsere det.

Frit Danmark har meget anerkendelsesværdigt og fortjenstfuldt aabnet sine Spalter for en Diskussion om Frihedsbevægelsens eller maaske rettere udtrykt Frihedsraadets Stilling til Regeringsdannelsen af 5. Maj. Det er fortjenstfuldt, fordi det har den største Betydning, at der skabes Klarhed i Folket for, hvad der egentlig laa bag Frihedsraadets Stilling til de legale Partier og Regeringsdannelsen.

Af Diskussionen vil man have bemærket, at de forskellige Skribenter ikke nærmere er gaaet ind paa det centrale i Sagen: nemlig Frihedsraadets Sammensætning, som var afgørende for dets Stilling til Problemerne.

Jeg skal ikke bestride Rigtigheden af Direktør Karl V. Jensens Karakteristik af de legale Partiers Politik. Det er saare rigtigt, at »Tvangsopportuniste« ingenlunde er den rette Betegnelse paa dem. De har selv ved deres Politik været med til at fremkalde den Tvangssituation, som de mestrede lige saa daarligt som Vanskelighederne før Krig og Besættelse. Der er en lige og ubrudt Linje i deres Politik. Tiden og Forholdene i de fem »forbandede Aar« har blot ubarmhjertigt klarlagt deres Politik's Utilstrækkelighed og Ynkелighed.

Den manglende Klaring.

Det kan Direktør Karl V. Jensen og jeg sammen med mange andre nok blive enige om, men jeg tror ikke, at dette Forhold staar eller nogen Sinde har staaet det danske Folks Flertal helt klart. Der er danske, der, da de saa Alsing Andersens Cirkulære af 2. September 1943, eller da de hørte daværende Statsminister Buhls Antisabotage-tale blev saa rasende, at de svor aldrig mere at give deres Stemme eller Tilslutning til saadanne Personer og Partier. Men det var kun et Mindretal.

Forstaaelsen af dette Forhold er afgørende for Bedømmelsen af Frihedsbevægelsens Stilling i Perioden omkring den tyske Kapitulation, thi den

manglende Afklaring af Folket satte ogsaa sit Præg paa Frihedsbevægelsen og Frihedsraadet.

Frihedsbevægelsens kolossale Vækst i Besættelsens sidste Aar gik nemlig i høj Grad ud over den indre Klarhed og Fasthed. Den spændte faktisk fra Kommuniste over svorne Tilhængere af de legale Partier til reaktionære, men nationale Kredse. Det, der samlede, var Kampen mod Tyskerne, for Landets Frihed og Selvstændighed. Selv om Frihedsbevægelsen var et Led i Kampforbundet mod Hitler og Atlanterhavsdeklarationen, derfor ogsaa vort Kampprogram, saa Frihedsbevægelsen det ikke som en Hovedopgave at fragte de Dele, som gennem Besættelsen havde haft en lunken for ikke at sige fjendtlig Indstilling overfor Kampen mod Hitler. Den koncentrerede sig derimod om at drage saa vide Kredse som muligt med ind i Arbejdet og saa nøjes med den Klaring, som Deltagelse i Kampen nødvendigvis medførte.

Naar man saa erindrer sig, at Frihedsraadet blev dannet af Repræsentanter for de forskellige Grupper, der repræsenterede alle politiske Partier og Klasser, saa forstaar man, hvilke Modsætninger der skulde bygges Bro over, og hvor vanskeligt det var at skabe en Koncentration af Frihedsbevægelsens Kræfter om en Politik, der rakte længere end til Tyskernes Kapitulation.

Der er ingen Tvivl om, at Folkestrejken Juni-Juli 1944 betød en vis Klaring og ogsaa styrkede den Opfattelse, at Frihedsbevægelsen havde Opgaver at løse efter Landets Befrielse.

Sprængstof i Frihedsraadet.

Men alligevel var der ikke naaet saa megen Klarhed, at der f. Eks. i Frihedsraadet var Enighed om, at Deltagelse i Regeringsdannelse efter Tyskernes Udgangning var en Pligt for Frihedsbevægelsen, og for at undgaa Misforstaaelse skal det siges, at der hos det overvejende Flertal var absolut Uvilje til overhovedet at røre ved selve Problemet, der betragtedes som Raadet ganske uvedkommende.

Det var derfor nødvendigt for den Del af Frihedsbevægelsen, der betragtede det som Raadets historiske Pligt og Ansvar ikke alene at gribe aktivt ind under Besættelsen, men ogsaa efter denne at optræde paa en saadan Maade, at Modstandsbevægelsen Trin for Trin hævdedes op til et højere politisk Niveau. Kommunisterne, der var Fører for denne Gruppe, maatte saaledes ef-

ter Folkestrejken i Juli 1944 indskrænke sig til at fastslaa, at der ikke kunde dannes nogen Regering udenom Frihedsbevægelsen. En klar Paavisning af, at Frihedsbevægelsen — Frihedsraadet — skulde repræsenteres i Regeringen, vilde i Raadet have virket som Sprængstof.

Parolen var altsaa ikke Udtryk for, at Kommunisterne ikke ønskede at komme længere frem, men kun Udtryk for, hvad Frihedsbevægelsens Sammenhold kunde bære og det, som det danske Folk kunde forstaa og godkende. Politik er det muliges Kunst. Den Dag, da det i Modstandsbevægelsen var muligt at gaa et Skridt videre, maatte det selvsagt ske.

Dette blev Tilfældet i September. Under Indtryk af Begivenhederne hjemme og ude i Verden blev der i Raadet Flertal, ja Enighed om, at Frihedsbevægelsen maatte deltage i den kommende Regeringsdannelse med 50 pCt. af dens Medlemmer. Ogsaa dette var naturligvis et Standpunkt, der som alle maa være undergivet Forvandlingens Lov under Hensyn til Stillingen i Folket.

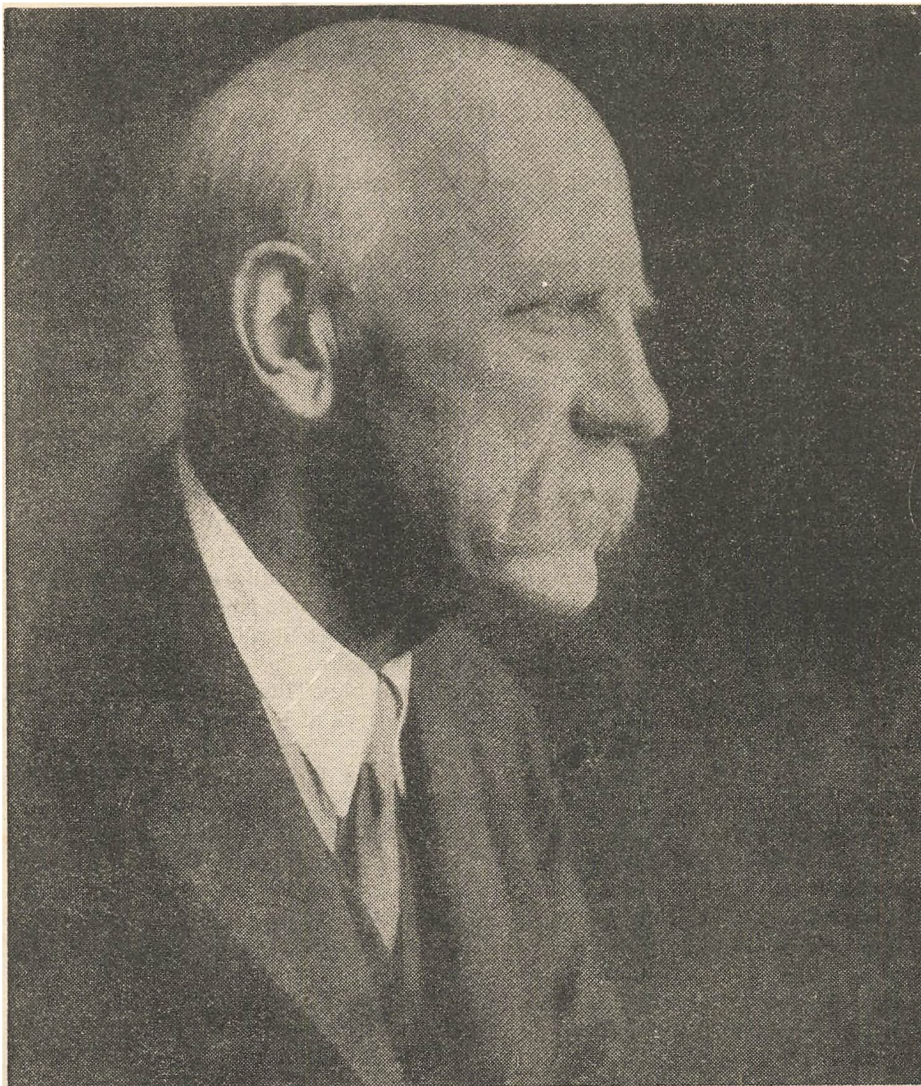
Raadets Sammensætning var afgørende.

Naar der nu bagefter diskuteres om Folkets Modenhedsgrad, d. v. s. dets Stilling til Rigsdag og legale Politikere, saa kan det vel have sin Interesse, men det afgørende er Frihedsraadets Stilling dertil. Det kunde nemlig ved sin Optræden hæve eller sænke Landets politiske Standard. Det havde faaet en saadan Autoritet, at dets Ord faktisk var Lov. Det beroede derfor paa Raadets Optræden, om der skulde være en Regering af den nævnte Sammensætning, eller om der skulde dannes en Regering, hvor Frihedsbevægelsen skulde have den førende Stilling. Man kan have sine Meninger om, hvordan Stillingen var i Folket og sine Ønsker om, hvad der skulde ske. Det tæller alt sammen kun lidt. Det er Raadets Optræden, der er afgørende. Og dets Optræden er bestemt af dets historiske Opkomst og dets Sammensætning.

Man kunde ikke samles om et Program.

Det havde betydet, at Frihedsraadet samlede sig om Kampen for Landets Befrielse og Demokratiets Genindførelse, og afvist alt andet. Og naar Direktør Karl V. Jensen stiller Spørgsmaa-

(fortsættes Side 10)

Fridtjof Nansen.

Da Tyskerne invaderede Norden i April 1940, kom de proppede med Lærdomme om, at de heroppe traf deres blonde, blaaøjede Slægtninge, det Ideal i racemæssig Henseende, som enhver germansk Ariar burde holde højt. Og hvis der var nogen af os heroppe, der i nordisk Blaaøjethed tidligere havde følt sig smigret i Troen paa et saadant Slægtskab, saa gjorde vi nu hurtigt den Opdagelse ved at faa Stimændene paa nært Hold, at de var nordisk Aand, nordisk Kultur, nordisk Race og alt, hvad nordisk er, tankevækkende fjernt. Har man glemt, hvordan de virkede i deres rent ydre Fremtoning, behøver man blot at blade et Par Tegnehefter igennem, Danskeren Dr. Østerberg's »Besættelse« og Nordmanden Hammerback's »Våre Venner«; dansk og norsk — skal vi sige zoologiske — Opfattelse af »De Fremmede«, som Betegnelsen i begge Lande blev, stemmer her overens indtil Identitet.

Hvad disse fremmede Væsnere i Aarene, som derpaa fulgte, bedrev iblandt os, forstærkede kun yderligere Indtrykket af deres Fremmedartethed; det var i

stigende Maal lutter deciderede Forhaanelser af nordiske Grundbegreber. Og Ophavet til det altsammen, primus motor i Foretagendet, han, hvis Navn man som civiliseret Menneske skammer sig ved at tage i sin Mund, kom til at staa for os som nordisk Aands rendyrkede Antipode.

En hul Propagandaresonans spørger straks imellem Ord og Linjer, saasnart man udtaler sig om disse Emner, men har Udrensning sine Pligter, saa er det ikke en af de mindst vigtige at bringe slige Overtoner til Tavshed. Læren, som kan høstes fra 1940—45 Epoken, er rig og stor, og den skal ikke efterlades paa Valpladsen af Frygt for Spøgeri. Vi maa udnytte Talefriheden til at komme Giften tillivs ved at anlægge det større Perspektiv, som Afstanden fra Begivenhedernes Ragnarok tillader. Vi maa grave os ned igennem Fraserne med eksakte Eksempler af indlysende og slaende Karakter. Og saaledes vil det være nyttigt at drage en Sammenligning nu mellem ham, den Unævnelige, og en af

nordisk OG GI

Nordens allerstørste, en, som i dette Aarhundrede af alle Nordboere uden Forbehold vil anerkendes som den ypperste Inkarnation af vort menneskelige Ideal, Nordens Høvdingeskikkelse, *Fridtjof Nansen*, — han tilgive os i sin Himmel, at vi trækker ham ned i saa slet et Sel-skab!

Den første tegner sig for os som den desorienterende Figur, ubestemmelig af Fysiognomi og Race, fjern fra Forestilling om Mandighed, endsige Skønhed, afgjort komisk i Kraft af den lille selvvalgte Attribut, Chaplinskægget, med hvilket Opfinderen straks besejrede alle de Tvivlere, som Wilhelm II's Schnurbartspidser havde forledt til at tro, at et stortysk Rige ikke kunde bygges paa en simplere Grundpille. Ikke mindre komisk paa Grund af den spidse, bredfligede Næse, de vilde Øjne, Haartjavsen ned i Panden og den stift oprakte Arm. Til dette Billede knytter vi saa videre Forestillingen om en succesløs Kunstner, som i Hævn-gerrighed gjorde Europas gamle Kulturcentre til Maal for sin hemningsløse Ærgerrighed, efterladende sig som Resultat af Anstrengelserne, sig selv og sit Folk til evig Vanære, en decimeret, fattig og ulykkelig Verden, hærget værre end af den voldsomste Naturkatastrophe.

Vi mindes ham som den, der overgik de degenererede romerske Kejsere og Middelalderens Inkquisition i kynisk Grusomhed, Skaberen af Millionedestruktionsanstalter for levende Mennesker, den, hvis Aandsniveau laa saa lavt, at fremmed Sprog og fremmed »Race« var ham Aarsag nok til Pinsler og Myrderi. Den, der forraaede sit eget Lands Ungdom, smittede hele Folket med sine egne Mindreværds-komplekser og prisgav uerstattelige Kunstskatte fra Kiev og Novgorod i Øst til Brest i Vest, fra Kirkenes

Øvding EREN

i Nord til Syrakus i Syd. Den, der jog sin Tids største Tænkere *Einstein* og *Bohr*, i Landflygtighed og beslaglagde deres Laboratorier. Den, der gjorde det tyvende Aarhundredes tekniske Vidundere, Flyvemaskinen og Radioen, til Ødelæggelsesinstrumenter. Brøleaben fra Højttalerne, hvis hykleriske, »historiske« Tirader besudlede Æteren, og som fremdeles brølte, gestikulerede og sagde flove Vitser, da Verdens Lidelser havde naaet Toppunktet for hans Skyld. Erobreren, »Befrieren«, der lod sit Trællefolk hænge og skænde, medens han selv sad angstfuldt beskyttet af Politi og aldrig fik sine Erobringer at se.

Og herimod Nansen, den høje, blonde Nordbotype med det stærke, aabne Blik, *Werenskiold's* Model til Olav Trygvason. Han, der ikke af Magtbegær, men i Videnskabens Tjeneste erobrede vældige, øde Polaromraader og gjorde Verden større, sig selv og sit Folk til Ære. Han, der i Stedet for Maskingeværskydning og Eksercits lærte de Unge at staa paa Ski og gennem sit eget Eksempel aabnede deres Øjne for det frie Naturlivs Glæder. Medens den Unævnelige maste sig støjende ind paa Jordens tættest befolkede Strøg og mejede Medmennesker ned for at skaffe sig »Livsrum«, laa Nansens Vej udenfor Menneskers Omraade, hvor det sande Livsrum var en endeløs Kendsgerning. Og alligevel, saasnart Ekkoet fra lidende, fjernboende Folk naaede ham i Ensomheden, da han efter forrige Verdenskrig strejfede sorgfrit om i det norske Højfjeld, følte han det som sin Pligt at ile tilhjælp. Ogsaa han blandede sig i den gamle Myretues Forhold, men Tilskyndelsen var en anden, og Resultatet, at han frelste Millioner af Medmennesker fra Døden uden at ænse, at de talte et andet Sprog og var af en an-

den Race end han selv. Organisator af Historiens mest storstilede Hjælpearbejde, — saadan tager hans Minderuner sig ud.

Hansum overgav sig til de Fremmede og omstemte sin Panfløjte efter deres Melodier, men Nansen, den klippefaste, turde de ikke udæske i Propagandaen, der ellers ikke skaanede hverken Levede eller Død. Var det, fordi de frygtede at komme det virkelige, nordiske Menneske nær og vidste, hvad Jævnførelsen med ham vilde afsløre? Havde Nansen allerede givet sin Mening om dem utvetydigt tilkende? Ja, det havde han, den staar at læse i hans lille Dagbog »Friluftsliv« paa de sidste Sider, skrevne, da han drog rundt paa Jagt i Fjeldet om Sommeren i 1916:

Højt oppe paa Vidden stod han, med Udsigt til Rondane »som i kuppel efter kuppel hvelver sine skyhøie stenmasser, med dype skar, og med snefonner, og botner, og urer — som en eventyrverden for sig — — bare vidde til alle kanter — dalene som smale sprekker i

fjell-sletten. Dypt der nede bukter sig menneskelivets elv — det blir så langt borte her oppe. En ånder fritt, det er hvile for øie og sinn ...«

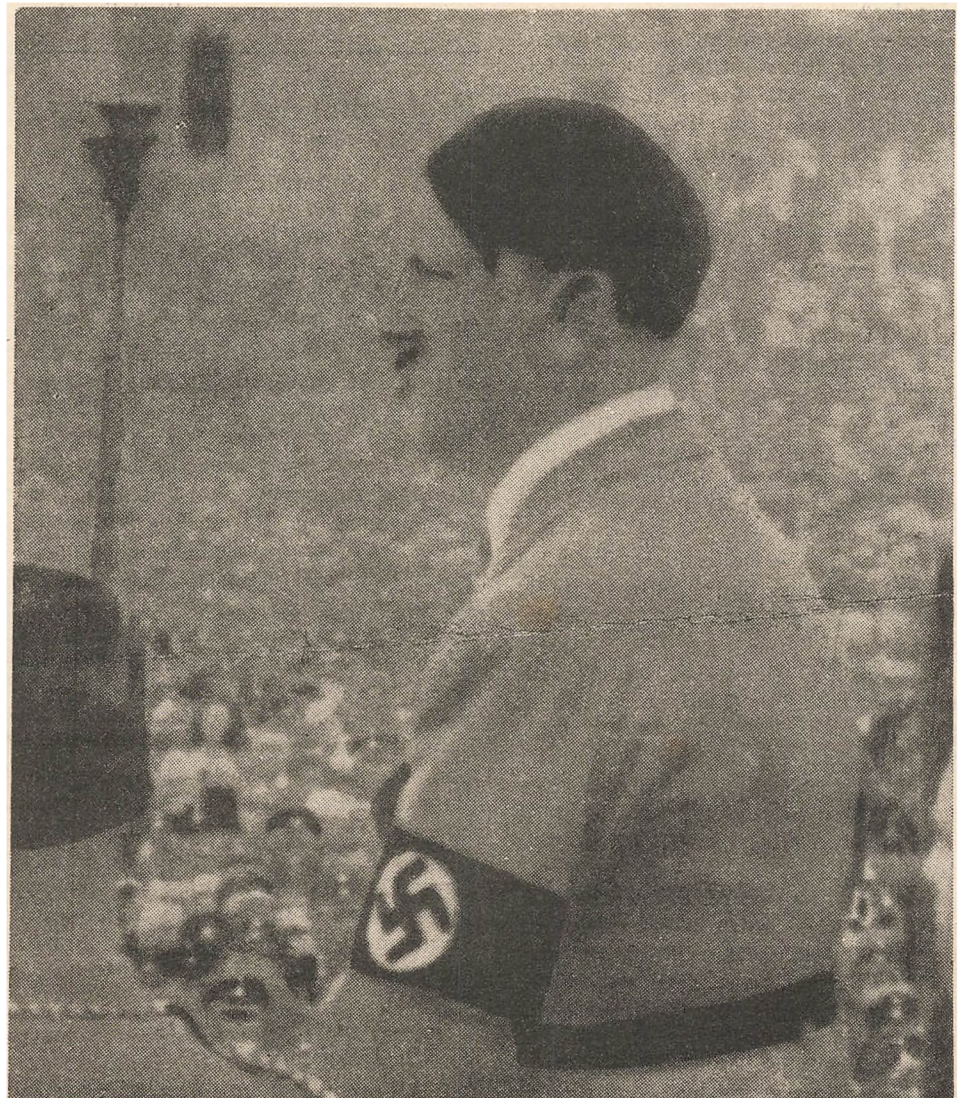
Men saa dukker Kontrastbilledet op i Tankerne, Krigens Løbegrave og Fæstninger, Bjerge af lemlæstet Menneskekød:

» — det forferdelige der ute rømmer en ikke fra, selv ikke her. Aldrig gir det fred ...«

Og hvad slås de for? *Makt!* bare makt! ialfall de som begynte ...

Kunde det så bli anderledes? En kultur som setter *makt* som folkenes høie mål, kan ikke bære menneskeheten frem, den måtte til slutt føre hit — mot unnergangen ...«

»For å nå målet gjalt for folkene ikke hensyn til a'ent enn sig selv. Idealer, moral kunde med hellig rett trampes unner fot så sant-ens folk hadde fordel av det. Da kunde høitidelige løfter brytes, det kunde lyves, bedrages, myrdes med list og svik. Da blir den mann forreder som ikke vil bruke et *hvilketsomhelst* middel for å ødelegge sit folks motstandere. Ja, hvis nødvendig, fikk det ikke hjelpe om

Den Unævnelige.

en ødela den øvrige menneskehed, så saut ens eget folk trengte plass ...

Feltropet er: ned med alle alle andre, når bare vi kommer op!«

»... Og som denne krigen setter begrepen på hodet. Hvad er det for slags uhyrer den gjør os til?

Får en mann uniform på, klær av en viss form og farve, og så en ordre, har han rett til hvad som helst: slippe bomber fra luften ned på fredelige byer, på arbeidsomme borgere, som driver sin daglige gjerning og åntet aner, — ødelegge hjem, eiendom, levevei. — Lumskelig, uten varsel, kan de uniformerte senne skuter med folk — ja med hundreder av uskyldige kvinner, menn, barn — i døden ...

Men forsvarer noen sig som ikke har uniform på, skyter på vols-mennene, — da er det skammelig forbrytelse ... Får de tak i dem, blir de efter lov og dom skutt eller hengt ...

Det er så det koker i en ... Men selv ellers skikkelige folk finner slikt i sin orden; ialfall skriker de ikke ...«

»Skulde Europas kultur være ferdig? Holler verdens-centret på å flyttes?

Eller har likevel folkene kraften til fornyelse?

Verden har set før, at folk som kjemper på livet for sin tilværelse, for friheten — men ikke for makt — kan få den store utførelse, som Grekerne, Athen, efter kampen mot Perserne.

Men verden har også set at hvor en militær-stat, et Sparta, eller et Rom, ble den seirige, der ble det kulturens store nedgang — —.

Nogle Uger senere, sidst i Juli, er Nansen i Rendalen og gaar paa Fjeldvandring i den lyse Nat. Om Oplevelserne paa denne Tur handler Dagbogens Slutkapitel, som genoptager Krigsbetragtningerne for at munde ud i forjættende Tro paa, at en ny og bedre Tid tilslut vil opstaa:

»For bølgende vidder: Det stiger og synker, og stiger igjen utover, stadig høiere — det er musikk. — Uvilkårlig toner Preislied inne i en. —

Ja Preislied? Er det da mulig? Kan en kultur som har skapt en verden så ophøiet som musikken, en kultur som i Preislied stiger og stiger til den bryter ut i en strålende skjønhets-jubel — kan den være den samme som utfoller dette brutale maktbegjær, denne jagen efter ytre glans?

Nei, og atter nei. Det er ikke kulturen, det er de gamle vildyr-instinkter, som har ført masserne vill, og ved suggestionens makt revet dem med på de ville veie. De har telegraf, telefon, presse i sin tjeneste for å spre sin gift med elektrisk hastighet. Og hopen, som i det økende nutids-jag mister egen mening og dømmekraft, ligger straks unner.

En gjenfødelse må komme — en ny tid, med nye idealer — da de åndelige verdier igjen er blitt målet og de materielle bare blir middel, — da mobben og middelmadigheten ikke lenger regjerer verden; men de store ånder fører menneskene mot høiere vidder, — da hver åndelig opdagelse, hver seir i åndens verden blir hilset med den begeistring som de materielle nu, — da menneskene lever for et større, skjønnere, enklere liv.

Men døgnets jag, unner pengenes mareritt, der nede i byene, forflater menneskene. — Det var fra ørkenen, fra ensomheten, fra naturens enkle dyp, de nye menn kom — alltid.

Å, dette sterke alvor i en slik natt — det er som en hører selve verdens-rummets store salme — så høit, så vidt, så ren eter — så vidunderlig fritt for syn og for tanke ...

Av denne verden må den nye tids menn fødes, med de store enkle linjer, — helstøpte, — uten dobbelt-moralens tvisyn ...

Ut av denne natt-stille storhet må de tanker spire som kan gi helsebot for den slekt som skal komme.«

Eigil Knuth.

Problemer og Beslutninger

(Fortsat fra Side 7)

let, hvorfor hadde Frihedsbevægelsen ikke et forberedt politisk Program, saa kan Svaret let gives. Simpelt hen, fordi man ikke kunde samles om et Program af den Karakter, som af K. V. Jensen antydte. Og det er en komplet Fejltagelse at paastaa, at der ikke i Frihedsraadet var Uenighed om visse politiske Spørgsmaal. Det var der nemlig. Ikke saa meget om det reelle i Problemerne, men mere om Frihedsraadet skulde tage Standpunkt til dem.

Saa meget om Forudsætningerne for Frihedsraadets Optræden omkring 5. Maj. Dertil vil jeg gerne bemærke, at Børge Houmann og jeg i Raadets Forhandling er gaaet ind for saavel et bredt politisk Program for Frihedsbevægelsen som for en stærkere Stilling ved Regeringsdannelsen.

Frihedsraadets Væsen og Tradition bød imidlertid, at der skulde være Enighed. I Praksis betød det, at en ubetydelig Minoritet bøjede sig, men naar Raadet delte sig i to omtrent lige store Grupper, betød det, at en Sag maatte falde. Og det blev netop Tilfældet i Spørgsmaalene om Program og større Indflydelse i Regeringen.

Svagbed at Raadet fulgte Frode Jakobsen.

Til Forstaaelse af Situationen maa man endvidere være klar over, at det

kostede Kamp at gennemtvinge den Løsning af Regeringsspørgsmaalet, som blev Resultatet. Nogen Lyst til eller Stemning for, at Frihedsraadet selv skulde danne Regering, hvis fifty-fifty ikke kunde opnaas, var der overhovedet ikke. Heller ikke vort Forslag om, at Statsministeren skulde være udgaaet af Frihedsraadet, kunde der opnaas Tilslutning til.

Offentligheden bør vide, at Forslag om, at Frihedsraadet skulde have den førende Stilling i Regeringen har været stillet, og at Nødvendigheden af et bredt politisk Program har været ført frem i Raadet. Den bør vel ogsaa vide, at Frode Jakobsen var den, der stærkest vendte sig mod disse Forslag. Det var en Svagbed, at Raadet fulgte ham og dermed slog fast, at det som en Helhed ikke viste større Forudseenhed.

Skal man derfor afgøre, om Raadet handlede rigtigt eller ej, saa skal det fastslaaes, at Frihedsraadet burde have krævet Føringen af Regeringen og selv taget Ansvaret, hvis de legale Partier ikke vilde have bøjet sig.

Dernæst skal det ogsaa slaas fast, at det var en skæbnesvanger Fejl, at Frihedsbevægelsen ikke blev enig om en fælles Opstilling ved Valget 30. Oktober 1945. Det vilde i saa Fald have vist sig, at Folket stadig som under Besættelsen stod bag Frihedsbevægelsens Politik.

En Sprængning af Frihedsbevægelsen?

Politik er som nævnt det muliges Kunst, og mere end det, der er gennemført, var ikke muligt. Tilbage staar saa kun Spørgsmaalet: Vilde en Sprængning af Frihedsbevægelsen have været en bedre Løsning? Det vilde absolut ikke have styrket de Kræfter, der stod sammen om Udrensning, Afstraffelse og Erstatning til Besættelsestidens Ofre. Det vilde tværtimod have styrket Modbevægelsens Kræfter. Selv Paastanden om, at Frihedsbevægelsen ved Deltagelsen i Regeringen gav de forhen legale Partier blaat Stempel, ændrer ikke ved dette Faktum.

Naar Hensyn tages til Forholdene i og omkring Frihedsraadet, var Frihedsraadets Handling absolut rigtig. Den gav den rette Politik for Sommerens Samlingsregering og har tjent til at klare Begreberne, og der er ingen Tvivl om, at det danske Folk vil rejse sig igen, og at der vil ske en Koncetrering af de fremadstræbende Kræfter som i Besættelsens Tid.

Reaktionerne i Anledning af den mangelfulde Udrensning er Forvarsel herom.

Alfred Jensen.

Genopbygning *(fortsat fra Side 2)*

endnu. Dertil kommer en Repatriering af Polakker, som under Krigen mere eller mindre frivilligt har haft Ophold i forskellige Udlande.

Der skal fremtrylles i hvert Tilfælde midlertidige Boliger i nogle totalt ødelagte — og endnu mange flere delvis ødelagte Byer.

Over 90 pCt. af det egentlige Warszawa ligger i Grus. 4.500 af de oprindelig 18.000 Bygninger er i en saadan Stand, at Rekonstruktion er mulig, men i Øjeblikket er kun den ydre Form skitseret af relativt bevarede Ydermure, og sammen med de øvrige totalt destruerede Bygninger er de indtil videre ubeboelige.

Der skal uomgængeligt nødvendigt og uomgængeligt hurtigt skaffes tilstrækkelig Ernæring til nogle og tyve Millioner Mennesker, som for en meget stor Dels vedkommende — i hvert Tilfælde i Vinter — levede paa — eller under Sultegrænsen, i alle Tilfælde afskaaret fra det nødvendige Tilskud af Æggehvide-stoffer, Fedtstof og Vitaminer, som er Betingelsen for Succes i den organiske Genopbygning, selv paa kort Sigt.

Før Krigen eksporterede Polen Korn, Kartoffler og andre Rodfrugter, Kreaturer, Flæsk og Æg. I Øjeblikket hersker der den største Mangel paa alle disse Artikler. Eksempelvis kan anføres, at der til Kuldistriktet omkring Kattowice kun tilføres 75 pCt. af det beregnede Kvantum Kartoffler, og at det er dette Fødemne, som i højeste Grad opfylder de beregnede Tildelinger.

Sammenlignet med 1938 er der en Reduktion af Hornkvæg paa over 50 pCt og af Svin paa over 75 pCt.

Landbruget mangler Traktorer, Heste, Landbrugsredskaber, Saasæd og Gødningsstoffer.

Dertil kommer de stadige Folkeforskydninger og den langsomme Repatriering med deraf følgende Mangel paa Arbejdskraft.

Der hersker en katastrofal Mangel paa Specialister til at lede og deltage i Genopbygningen inden for alle dens forskellige Afskygninger.

Eksempelvis er Lægernes Antal decimeret fra 10.000 til 5.500. Danmark har med sine 4 Mill. Indbyggere ca. 4000 Læger — altsaa 5 Gange saa mange Læger pr. Indbygger.

7 Mill. Polakker er dræbt under Besættelsen, en meget stor Del i Koncentrationslejrene, og Indhugget har været relativt langt størst inden for Intelligensen. I 6 Aar har ingen Skole- eller Universitetsuddannelse været mulig. Der findes 12-aarige Analfabeter og en Ungdom blottet for Specialuddannelse og videnskabelig Træning. Der findes et kæmpe-mæssigt Hul netop der, hvorfra man skulde rekruttere Genopbygningens Ledere.

Positivismen har haarde Betingelser.

Saadan noget lignende — forskelligt i forskellige Dele — men ikke mindre forstemmende — ser der ud i Størsteparten af Mellem-, Øst- og Sydeuropa.

Af dette skal Europa genopstaa. Og den nye Verden skal finde sit Udtryk i Planen for Genopbygningen.

Er det Ulejligheden værd?

Mellemkrigstidens Ismer er allerede ved at vise et gammelt Ansigt i nye Efterkrigstidens Ismer. De befolkes af Depressionister.

Positivismen er haardt trængt. Den har haarde Betingelser.

Dens Bærere staar ved Indgangen til en lang og mørk Tunnel, hvor de kun aner en Prik af Lys i den anden Ende. Maaske charmeres, knuges eller lokkes de af Sartres ulidelige Mørke, men de ser dog Lys. Maaske aktiviseres de af hans Mørke — hvorved Sartre og hans Eksistentialister bliver positive! Erfaringen viser, at hver Gang man begynder forfra paa en ny Tunnel, vokser Lysets Omgang, jo længere man trænger frem — selv om det er en Kloak — men langsomt. De allermost positive tænker i Aartier og Generationer.

Hvem er disse, som paaberaaber sig Retten til Prædikamentet »Positivist«?

De er hver Generations søgende og kæmpende, hvorigennem Slægten udvikles, og de fleste af dem, paaberaaber sig ikke — kender ikke engang Prædikamentet.

Det er dem, der tænker og føler og omsætter Hjernevirksomhedens Resultater i Gerninger.

Hvorfor ikke Nybygning eller Viderebygning?

Det irrationelle Moment kan dominere. Undertiden tangerer de kun det rigtige. Ofte naar de det rigtige ud fra forkerte Forudsætninger — men de bevæger sig altid paa den rigtige Side af Nul-Linjen.

Det er dem, der har kæmpet i politiske, økonomiske, klassebestemte og nationale Revolutioner. Ofte dræbte de hinanden.

Det var dem, der ud fra vidt forskellige Forudsætninger sluttede sig sammen for at bekæmpe den biologiske Revolution, fordi den intet Hensyn tog til Individet, deres Rettigheder og til etiske, æstetiske, religiøse, filosofiske og alment menneskelige Værdier.

Det var dem, der *forstod*, at denne Revolution var en Reaktion — et Skred paa den anden Side af Nul-Linjen.

Det var dem, der *følte*, at her var noget, de ikke kunde være med til og tog Konsekvensen.

Det var dem, der begyndte paa det umulige og gjorde det muligt.

Det var dem, der naaede igennem Tunnelen og nu staar ved Indgangen til en ny.

Nu leder de efter en Fremtidsversion at lave Revolution paa.

Der er prøvet saa mange Slags Revolutioner.

Er Tiden mon ikke inde til den menneskelige Revolution, som trods national Suverænitets, Magtbalance, Klasser og Traditioner?

Der findes Ideer, der kan bestemme Ens Handlinger lige saa vel som Klasse, Nation og Opdragelse. Der findes Fællesinteresser, der er mere virkelige og haandgribelige end Flag og økonomiske Lærebøger.

Nationale Grænser forskydes, Frontlinjerne mellem Klasserne er heller ikke fikserede, Arbejderklassen har forskellige Interesser og docerer forskellige Maal i forskellige Lande og inden for de enkelte Lande. Overalt frigøres bevægelige Dele fra deres sociale Lag. »Borgerlige« opererer til venstre for Fagforeningerne. Tidligere socialt adskilte Klasser faar fælles økonomiske Interesser.

Vi har lært noget nyt om Massepsykologi. Vi har oplevet det fælles Maals Magt og Evne til at radere Skillelinjer ud.

Og det fælles Maal er der stadig.

Genopbygningens Maal.

Hvem siger forresten, at Europa skal genopbygges, nu det har Chancen for Nybygning og Viderebygning uden at være alt for generet af det bestaaende?

Paul Thygesen.

ANKLAGEN I NÜRNBERG

Den 1. April 1946 udsendte Forlaget *Aktuelle Bøger* Anklageskriftet i Nürnberg-Processen.

Anklageskriftet vil for enhver, der har Interesse for Nürnberg-Processen, være værdifuld orienterende Læsning. Det giver selv paa nærværende Tidspunkt, hvor Processen har været Forsidestof i et halvt Aar i Aviserne, en udmærket Oversigt, og for den, der med Interesse ønsker at følge den afsluttende Del af Processen i de kommende Maaneder, vil Læsningen af Anklageskriftet i høj Grad forøge Udbyttet af Reportagen fra Nürnberg. Som Reportagen nødvendigvis maa udvikle sig, naar den staar paa i saa langt et Tidsrum, vil Overblikket mistes, og netop her giver Anklageskriftet et værdifuldt Grundlag. Anklageskriftets Affattelse er saa nemt tilgængeligt, at det er nemt Læsestof ogsaa for Ikke-Jurister.

Det maa haabes, at Offentliggørelsen af dette det første Procesdokument snart vil blive efterfulgt af Offentliggørelsen af Hovedanklagernes Indledningstaler, saaledes som det allerede er sket i Sverige. Saavel det nu offentliggjorte Skrift som Offentliggørelsen af Hovedanklagernes Taler vil være en god Introduktion til Forstaaelse af, hvad der er Processens Kærne.

BREVE TIL F. D.

Om »Scaveniusministrene«!

I »Frit Danmark« skriver Professor *Mogens Fog* i sin Artikel »Omkring 5. Maj« bl. a.:

Naar man oplevede, at vi kun ved en meget stejl Holdning hindrede, at Medlemmer af Scavenius-Ministeriet fik Adgang, vil man vide, at yderligere Krav straks vilde have medført en Sprængning af Forhandlingerne. Maa jeg — med Henvi- sning til det ovenfor anførte — min- de om, at en af »Information«s poli- tiske Journalister endog har be- brejdet os, at vi fastholdt ikke at ville have Scaveniusministre med!

Det er rigtigt, at jeg i »Information« har skrevet en Artikel, hvor jeg frem- hævede det af *Mogens Fog* nævnte Stand- punkt. For at undgaa Misforstaaelser er det imidlertid rimeligt, at jeg fremfører mine Argumenter, som ogsaa fremgik af min Artikel dengang. Mit Standpunkt er nemlig ikke ændret. Jeg mener stadig, at man traf en usaglig Afgørelse, naar man vragede *Bording*, men tog *Buhl*, naar man vragede *Halldan Hendriksen*, hvis Modstandsvilje ofte var tilkendegivet, og i Stedet tog *Fibiger*. (Her havde endog været den Begrundelse, at Landet som Helhed sikkert havde været bedre tjent med *Halldan Hendriksen* end med *Byt- tet*). Og endelig fandt jeg det urimeligt, at man tog en Mand som *A. M. Hansen* og samtidig nægtede at have noget med *Jørgen Jørgensen* at gøre. *Jørgen Jør- gensen* var blandt de bedste Radikale, og det bør her erindres, at han i November 1942 af Tyskerne blev tvunget bort fra Posten som Undervisningsminister.

Naar man bortser fra Forholdet »*Buhl- Bording*«, hvor der ikke kan tales om For- skel i Kvalifikationer, da det drejer sig om forskellige Porteføljer, kan man sige, at Frihedsraadet ved at staa fast paa Princippet om Scaveniusministrenes For- stødelse, vragede Folk, der baade med *Hensyn til Modstandsraad* og *faglige Kvalifikationer*, var bedre end dem, *Raa- det var villig til at acceptere*.

Denne Fremgangsmaade kaldte jeg dengang, — og jeg staar ved det i Dag. — for usagligt Principrytteri, der i be- tænkelig Grad minder om den uheldige Form for Partipolitik, vi gerne skulde bekæmpe herhjemme.

Heller ikke Begrundelser med »Hen- visning til Udlandet« kan jeg acceptere, navnlig da man ikke mærkede nogen Akti- vitet fra Frihedsministrenes Side i Spørgsmaalet om Udenrigsministeriets Embedsmænd. *Anker Randsholt*.

Demokrati eller Diktatur.

Vi lever under et *Flertalsdiktatur*, der forsømmer den gyldne Regel, at ogsaa den anden Part skal høres, vi lever under et *Pengediktatur*, som behersker Rigsdag og Presse og bestemmer over Kirke, Skole, Radio, Film, Litteratur og Videnskab. Vi har foreløbig gaaet De-

struktionen Vej, Affolkningens, Varebe- grænsningens, Konkurrencens og Krigens Vej, og hvorfor? Paa Grund af *Menne- skeforagt*: Penge var mere værd end Mennesker; paa Grund af *Eksistensfrygt*: der var ikke nok til os alle; paa Grund af *indbyrdes Mistro*: alle de andre gik med Kniven i Ærmet. Nu kommer Atom- energien og understreger: der er mer end nok til alle, blot der kommer Plan i Pro- duktionen, blot man ikke producerer af Profithensyn, men af Hensyn til Behov- tilfredsstillelse. Vi sloges tidligere om Varerne, nu slaas vi om at komme af med Varerne.

Alt dette: *Konkurrencens Aand*, i Ste- det for *Samarbejdets*, som vi er opdra- get til fra smaa, koster det enkelte Land og hele Verden saa meget, at Va- rerne ikke kan blive billigere, og kan Varerne ikke blive billigere, bliver *Ar- bejdslønnen* høj, Skatterne drøje, Renten og Huslejen høj o.s.v. Arbejdslønnen er jo, hvad det koster at leve. *Kim Malthe- Bruun* skrev for snart fem Aar siden: »... jeg tror paa det gode, jeg tror paa, at Menneskenes Udvikling en Dag vil være saa høj, at man finder større Glæ- de i at hjælpe andre end sig selv.« I denne Aand blev Kampen mod Tyskerne ført, i denne Aand vil Frihedsbevægelsen kæmpe den økonomiske Frigørelses- kamp og sejr!

H. Gr.

Mere Historieforskning.

I F. D. af 19. April bringer »Frit Dan- mark« paa Side 7 Dokumentation for et Eksempel paa Historieforskning i Schultz' »Besat og befriet«.

Tillad mig at gøre opmærksom paa en lille tilsvarende Forfalskning af Kends- gerningerne, som findes i Billedværket »Fra Undertrykkelse til Befrielse«, Poli- tikens Forlag, 1945. Her findes paa Side 35 et Fotografi af et Opraab til Køben- havns Befolkning med følgende Tekst:

»Ovenfor ses det Opraab, som de kom- munale Myndigheder og faglige Organi- sationer udsendte den 2. Juli og som før- te til Strejkens Afbløsning.«

Ikke et Ord om Frihedsraadets Indsats under Folkestrejken.

Ærbødigt

Osterberg.

FD's Tjenestemandsgroupe paa Vagt

I en Henvendelse til det Folketingsud- valg, der behandler Forslaget til Tje- nestemandsløvslov, har Frit Danmarks Tje- nestemandsgroupe fremhævet, at Løn- ningskommissionens Betænkning og For- slaget stort set kun omhandler Tjeneste- mændenes økonomiske Stilling og egent- lige Arbejdsforhold; men selv om et For- slag herom er paakraevet, anser Grupper- ne dog Spørgsmaalet om Tjenestemændenes *Pligter og Rettigheder* for lige saa vigtigt. Man lægger ikke Skjul paa, at det forekommer nedslaaende, at der efter

fem Aars Knægten af dansk politisk og administrativt Styre forelægges et Lov- forslag om Statens Tjenestemænd, der *praktisk taget slet ikke er præget af disse Aars Begivenheder*.

Grupperne mener, at Bestemmelsen i Tjenestemandsløvs § 3 om, at Tjene- stemanden skal vise sig værdig til den Agtelse og Tillid, som Stillingen kræver, afgiver Hjemmel for, at Tjenestemænd, der er afskediget af den ekstraordinære Tjenestemandsdømstol, ikke kan genan- sættes andetsteds som Tjenestemænd, og at det samme maa gælde Tjenestemænd m. v., som ved at søge Afsked har und- draget sig Undersøgelse og eventuel Dom. Ligeledes maa Personer, der vilde været blevet afskediget, hvis de havde været Tje- nestemænd, ikke fremtidig kunne ansæt- tes i Tjenestemandstillinger. Dette maa f. Eks. som Hovedregel gælde Personer, der under Besættelsen har været Medlem af nazistiske Organisationer. Bl. a. fordi der ved Siden af Tjenestemandsløvs § 3 er givet den særlige Lov om Oprettelse af en ekstraordinær Tjenestemandsdøm- stol, finder Grupperne det meget ønske- ligt, om der allerede ved Gennemførelsen af det nu foreliggende Forslag fra Rigs- dagens Side tages Stilling til Rækkevid- den af Bestemmelsen i § 3. Man ønsker ogsaa at erfare Rigsdagens Syn paa Spørgsmaalet om, hvorvidt Medlemmer af nye nazistiske Partier kan være eller blive Tjenestemænd.

Grupperne mener, at den ekstraordi- nære Tjenestemandsdømstol, uanset Lov- forslaget § 17, bør institueres som va- rigt Organ til Behandling af disciplinære Sager af større Omfang, idet kun en egentlig Tjenestemandsdømstol vil give Tjenestemændene den nødvendige og til- strækkelige Retsbeskyttelse, naar der stil- les særlige Krav til Tjenestemændene.

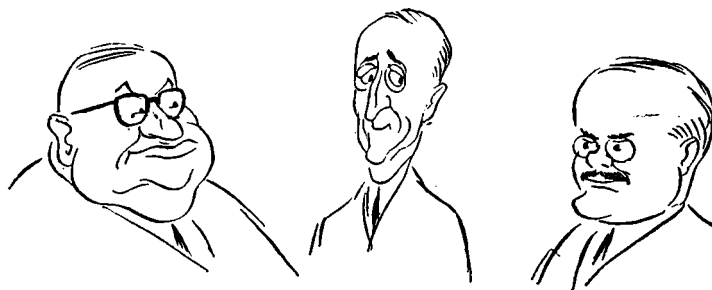
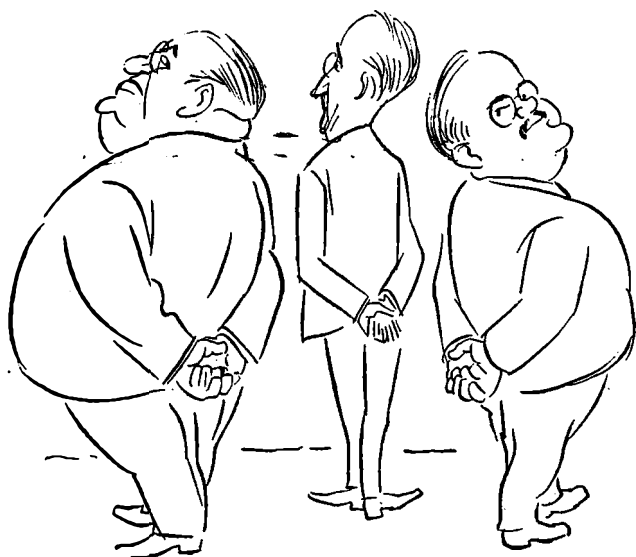
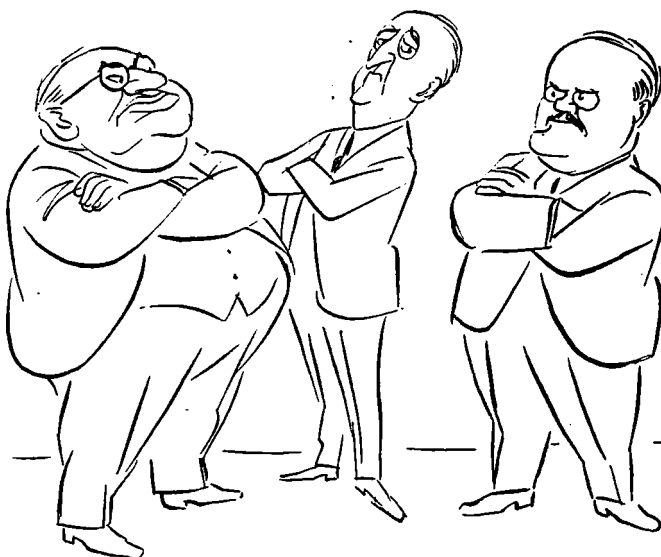
Bestemmelsen om Tjenestemændenes Tavshedspligt ønskes ændret saaledes, at tilfældig Hemmelighedskræmmeri, der er til Skade for Administrationens Of- fentlighed, ikke kan finde Sted.

Forslagets Adgang til at oprette Per- sonalnavn ønsker man gennemført in- den for alle Styrelser, og Lønningskom- missionens Udtalelse om Opslag af le- dige Stillinger vil man gerne have efter- fulgt ogsaa inden for Centraladministra- tionen.

I Tilslutning til de anførte Ønsker og paa pegede Forhold indeholder Henven- delsen en Forventning om, at Tjeneste- mandsløvs *principielle* Del maa blive bragt paa Linie med Revisionen af Lov- ens *økonomiske og specielle* Del. Dette er saa meget mere paatrængende, som Tjenestemandsløvs Regler ikke alene i vid Udstrækning finder Anvendelse for alle andre ansatte i Statens Tjeneste, men ogsaa lægges til Grund ved Udformnin- gen af de forskellige Vedtægter, der er bestemmende for kommunale Tjeneste- mænds Forhold.

Ved at rejse disse Spørgsmaal ønsker man ikke at forsinke Revisionens Gen- nemførelse, men at give Udtryk for Haab- bet om, at det ikke ved Forslagets Ved- tagelse udelukkes, at *Loven hurtigt paa- ny kan gøres til Genstand for Supplering og Ændring*.

Forhandlingerne skrider frem

Læseren bedes venligst
begynde forfra øverst til
Venstre

Frit Danmarks Kronik: Litteratur

Sartre forsvarer sin Eksistentialisme.

Jean-Paul Sartres Novellesamling »Muren« vakte betydelig Opsigt, da den for et Par Maaneder siden udkom paa Dansk. Hans store Romancyklus »Frihedens Veje« er ved at blive oversat, første Del kan ventes til Efteraaret. Hans Skuespil »Lukkede Døre«, der nylig blev spillet i Malmø, ventes opført paa et københavnsk Teater i Begyndelsen af næste Sæson. Vi kommer altsaa ikke uden om Sartre, og vi kan lige saa gerne først som sidst springe paa Hovedet ud i Spørgsmaalet: hvad er egentlig Meningen med Sartres meget omtalte »Eksistentialisme«?

I sin Egenskab af denne Retnings Profet har Sartre været udsat for et sandt Bombardement af kritiske Angreb. Mange af hans Forfatterkolleger, bl. a. *André Gide*, har taget Afstand fra Eksistentialismen som litterær Skole, Fagfilosofferne har gransket hans Filosofi under en Lup og vist, hvor løst den hænger sammen, og Lærerne ved de højere Pigeskoler skal efter Sigende have advaret deres Elever mod Sartre som mod Djævelen selv.

Nu har Sartre imidlertid udgivet et lille Forsvarsskrift betitlet *L'Existentialisme est un Humanisme* (Nagel's Forlag, Paris), hvori han først resumerer en Del af de kritiske Indvendinger, der er blevet rejst mod Eksistentialismen, for derpaa at søge at gendrive dem ved at forklare Meningen med denne paa én Gang filosofiske og skønlitterære Skole.

Man har bl. a. bebrejdet Eksistentialisterne, at de saa ensidigt understreger det hæslige i den menneskelige Tilværelse, at de til Helte i deres Bøger vælger perverse, depraverede og fejge Sjæle, og at de svinger Solidariteten mellem Mennesker ved at frømhæve den Enkeltes uovervindelige Isolation, Muren, der skiller Individ fra Individ. Det havde været naturligt at imødegaa denne Kritik ved Hjælp af Eksempler hentede fra Eksistentialisternes Romaner, Eksempler, som kunde vise, at de ogsaa har Øje for de noble Sider af Menneskenaturen, eller

at de ogsaa har Sans for Solidaritetsfølelsen. Det gør Sartre dog af gode Grunde ikke, og naar han siden hævder, at Eksistentialismen er en optimistisk Doktrin, kan man svare ham, at det i hvert Fald ikke fremgaar af hans egne Romaner og Noveller. I det hele taget synes der at være et Svælg mellem hans filosofiske Teori og hans skønlitterære Praksis.

Lad mig forsøge at presse Sartres Lære ind i en Nøddeskal, idet jeg følger Gangen i hans egen Fremstilling. Eksistentialisterne gaar ud fra Subjektiviteten, idet de hævder, at Eksistensen gaar forud for det, de kalder »Essensen«, d. v. s. det menneskelige Væsen eller Begreb. Det kan maaske lyde lidt dunkelt, men Sartre forklarer denne Tanke ved følgende Eksempel: En Papirkniv forfærdiges af en Haandværker, som idet han laver den gaar ud fra en bestemt Forestilling, nemlig Forestillingen om en Papirkniv, om hvordan den skal se ud, og hvad den skal bruges til; man kan ikke tænke sig en Mand fremstille en Papirkniv uden at kende dens Brug. Paa samme Maade mente man fordem, at Gud havde skabt Mennesket ud fra en forudfattet Forestilling om Menneskets Væsen, en Forestilling, der altsaa var til før Mennesket selv. Men Eksistentialismen (i Sartres Udformning) benægter Guds Eksistens og hævder, at Mennesket — i Modsætning til Papirkniven — er til førend dets Begreb. »Mennesket er intet andet, end hvad det selv gør sig til. Dette er Eksistentialismens første Grundsætning.« Om nogen Determinisme vil Sartre ikke høre Tale; ethvert Menneske har det fulde Ansvar for sin Eksistens. Men herfra gaar han dristigt et Skridt videre og hævder, at den Enkelte i enhver af sine Handlinger ikke blot er ansvarlig for sin egen Individualitet, men tillige for alle andre Mennesker! Enhver af vore Handlinger skaber det Menneske, vi ønsker at være, men skaber samtidig et Billede af Mennesket, saaledes som vi mener, det bør være. »Derfor er vort Ansvar langt større, end vi kunde formode, thi enhver af vore individuelle Handlinger forpligter hele Menneskeheden.« Dette Ansvar er frygtelig tungt at bære, og hver Gang vi staar overfor

et Valg, maa vi derfor føle noget af den samme Angst, som Abraham føler i Kierkegaards »Begrebet Angst«. »For ethvert Menneske er det, som om hele Menneskeheden havde Øjnene rettet mod, hvad han gør, og indrettede sig derefter. Og ethvert Menneske maa sige til sig selv: er jeg den, der har Ret til at handle paa en saadan Maade, at Menneskeheden indretter sig efter mine Handlinger?« Derfor vil Eksistentialisten villigt erklære, at Mennesket er Angst (*que l'homme est angois*).

Eksistentialismen anerkender som sagt ikke nogen Determinisme: Mennesket er frit, Mennesket er Frihed! Den tror f. Eks. ikke paa Lidenskabens Magt, tror ikke, at Lidenskabens er som en rivende Strøm, der nødvendigvis fører Mennesket til visse Handlinger, og som derfor kan tjene til Undskyldning. »Mennesket er ansvarligt for sin Lidenskab«. Menneskets Situation er et frit Valg, uden Undskyldning og uden Hjælp, og enhver der undskylder sig eller finder paa en deterministisk Forklaring, er et uredeligt Menneske. Der fødes hverken Helte eller fejge Mennesker: Helten gør sig selv til Helt, idet han handler heltmodigt, og den fejge ophører at være fejg i det Øjeblik, han undlader at begaa fejge Handlinger. Mennesket har ingen anden Lovgiver end sig selv, og ved at understrege dette, mener Sartre, tilskynder Eksistentialismen til Handling, til Aktivitet, og som en Handlingens Doktrin er den en optimistisk Doktrin!

Dette er Essensen af Sartres Lære. Som filosofisk Systembygning har den iøjnefaldende Svagheder, idet den giver sig et Skin af at være opført med den strengeste logiske Konsekvens, skønt den i Virkeligheden har Tankeovergange, hvor Logiken glipper og erstattes af Dogmer eller Postulater, som man efter Forgødtbefindende kan acceptere eller forkaste. Maaske styrter den hele Bygning en Dag sammen som et Korthus. Saa vil Sartres Modstandere gnide sig i Hænderne, og Lærerne ved de højere Pigeskoler vil aande lettet op!

Carl Johan Elmquist.

UDENRIGS-KRONIK

Sydslesvig og Fredstraktaterne.

Danmark maa nok snart se at faa sig en klar Mening om vor Stilling til Sydslesvig.

Senest har Nationaltidendes Korrespondent, Redaktør *Jacob Kronika* i en Artikel gjort opmærksom paa, hvor betænkeligt det var, at man som Dansk ikke var i Stand til overfor allierede Repræsentanter at give Udtryk for en Opfattelse, der kunde siges at repræsentere Landet, og at vore diplomatiske Repræsentanter i Udlandet ikke havde Retningslinier at gaa efter. Derefter har det konservative Folkeparti ønsket, at der skulde sendes danske Repræsentanter til Paris for overfor Stormagterne at fremlægge danske Synspunkter. Rygter om at Udenrigsministerkonferencen vilde tage Spørgsmaalet om Kielerkanalens Fremtid op til Drøftelse har i mange Krese aktualiseret denne Tanke. Det er heroverfor blevet indvendt, at Fredsforhandlingerne, og da navnlig ikke Forhandlingerne om Tysklands Fremtid, var naaet det Stadium, hvor der var Udsigt til Afgørelser af Betydning. Dette kan være rigtigt nok, men dels er en dansk Standpunkttagen, i hvilken Retning den end gaar, af Betydning for Forholdenes Udvikling og saa før der træffes nogen Afgørelse om Tysklands Fredsvilkaar og dels er Argumentet om, at Freden ikke sluttes i Morgen ikke et Argument for at kvæle Debatten. Derimod er det en Forudsætning for en Delegations Afsendelse, at den véd, hvad den paa Danmarks Vegne kan sige, og saa langt synes man ikke naaet endnu. Statsministerens og selv Udenrigsministerens Udtalelser har hidtil været for vage.

Det staar i Virkeligheden ikke Befolkningen klart, om Landets Politik er fastslaaet gennem Samlingsregeringens oprindelige Udtalelse om, at Grænsen ligger fast, om der er sket en Modifikation af denne Udtalelse og i saa Fald i hvilken Retning.

Det er rimeligt at fastholde, at Samlingsregeringens oprindelige Erklæring utvivlsomt var et Udtryk for den overvejende Opinion paa det Tidspunkt, den blev afgivet. De Forhold, der har medført en Omvurdering i videre Krese —

Flygtningeophobningen og den nationale Nyorientering indenfor den sydslesvigske Befolkning — har først udviklet sig eller er først blevet bekendt for den danske Offentlighed paa et senere Tidspunkt.

Skønt det er naturligt, at man fra forskellige Sider og i Overensstemmelse med sit Standpunkt kritiserer de britiske Myndigheders Holdning, saa kan man ikke, saa at sige paa Landets Vegne, med Rimelighed bebrejde Englænderne, at de holder sig til de officielt fastlagte Forudsætninger for Besættelses-Administrationen. Og efter disse er der ingen Forskel paa Sydslesvig og en hvilkensomhelst anden Del af det slagne Tyskland, hverken i Henseende til politiske Valg eller Pressefrihed.

Selv paa det Punkt, hvor den danske Opinion er praktisk taget enstemmig, det oprindelige danske Mindretals Rettigheder og Beskyttelse, hersker der stor Uklarhed. Der er her den store Forskel mellem Situationen nu og Situationen efter den første Verdenskrig, at nationale Mindretal i Europa ikke synes at skulle bemærkes i Fredstraktaterne. De tyske Mindretals Anvendelse og Holdning under Hitlerismen har ført til en helt ændret Opfattelse, der bl. a. giver sig Udslag i Folkeflytnings-Princippet's Indførelse i Stedet for den nationale Mindretalslovgivning. I de Drøftelser der føres har man saaledes ikke fra dansk Side nogetsomhelst Retsgrundlag at arbejde paa, og man har maattet lempe sig frem til de Indrømmelser, der har kunnet være Tale om i Sydslesvig indtil nu.

Men baade her og i Spørgsmaalet om Flygtningestrømmen og den nye Bosættelse af Tyskere fra andre Egne ligesom i videregaaende Ønsker, om hvilke der maatte vise sig dansk Enighed, gælder det, at Tiden er inde til at faa Klarhed.

Dette kan være svært nok, men en Stillingtagen maa ialtfald ikke forsinkes eller forhindres af aktuelle Valghensyn. Og det vilde ogsaa være godt, om man fra udenrigsministeriel Side en Gang imellem bidrog til Befolkningens Information om rent faktiske Forhold og Vilkaar.

Danmarkshistorie i Viborg.

»Viborg Stiftstidende« beklager 15.—4.—46, at Tøjhusmuseet kun har 24 Par lyseblaa Benklæder tilbage, saaledes at et Optog, *Danmarks Frihedskamp gennem Tiderne*, desværre maa indskrænke sig til kun 24 Repræsentanter fra 1848. Optoget rummer desuden — som rimeligt er — Niels Ebbesen, Valdemar Atterdag og Frederik den Syvende med Borgerne. Endvidere opfattes i Dagens Anledning Frederik VI som Frihedskæmper, og man læser derfor spændt videre for at erkynige sig om den aktuelle Repræsentation. Den udgøres ifølge Bladet af følgende: — »Forrest i denne Række kommer den danske Brigade, derefter vore Dages Hær repræsenteret ved Infanteriet og Kanonkompagniet og sluttes af med Tanks eller Panservogne.« — Voila tout!

Vi ønsker ingenlunde at fornærme de 24 Par lyseblaa Benklæder, endsige Kanonkompagniet, og vi vil endog se large paa Sjette Frederik, men det forekommer os alligevel paa en eller anden Maade, at de maa have *glemt* noget derovre i Viborg! For det er da vel ikke Bukserne, det kniber med! — I saa Fald vil vi udtrykke som vor faste Overbevisning, at der sikkert kan opdrives nogle, tilmed med Frihedskæmpere i, i Randers eller Horsens og Hobro.

Man maa dog foretrække et Par hullede Bukser fremfor en hullet Historieopfattelse!

Skærpene Omstændigheder?

Willy Peter Harald Jeppesen, kaldet »den lange Hipomand« blev — ifølge »Information« 26.—4. — frifundet ved Særdomstolen i Kalundborg. Landsretten idømte Jeppesen 4 Aars Fængsel ud fra den Begrundelse, at han ogsaa har arbejdet for Modstandsbevægelsen.

Den enfoldige Læser føler sig fristet til at spørge, om Hipo'erne absolut skal have været i Modstandsbevægelsen, før de kan straffes.

Digtere er Digtere — og Gørding er Gørding!

»Tiden maa nu være inde til en Ændring af de barbariske Straffelove. Meget af det, der sker nu, er en Efterabning af Nazismens Aand og Væsen. Det er mig ubegribeligt, at man ikke har Medfølelse, ja Barmhjertighed, med disse Mennesker som ulykkeligt rammes af disse Love. Man maa jo huske paa, at det ikke blot gaar ud over de paa-gældende, men ogsaa deres Familie og Børn.

Jeg forbavses over, at Bergstedt og Rørdam er slettet paa Finansloven. Digtere er Digtere. I hvert Fald kan man sige, at Rørdam var saa patriotisk, at han var mere og bedre dansk end Christmas Møller og alle de andre indenfor det Parti, der tidligere forpagtede alt det nationale.«

(Fhv. Folketingsmand Jensen Gørding (R) iflg. »Sydvestjylland« 28. April 46).

BARNET SKAL HAVE
SAMME MULIGHEDER I LIVET
SELVOM DETS FAR OFREDE
**SIT LIV I KAMPEN FOR
DIN FRIHED**

Din Æresgæld til

**FRIHEDS
FONDEN**

Postgiro
1882

HOVEDKONTOR: KONGENS NYTORV 21 KØBENHAVN